

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 8 - Number: 27 p. 47-56, Spring 2024

Öğretmenlerde Mağduriyet Algısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi* **

Investigation of Victimization Perception of Teachers According to Some Variables

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1407033>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
19.12.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
07.03.2024

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
28.03.2024

Asya Studies

Eyyüp Birlik
Öğretmen / MEB
eyyupbirlik@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4057-4407

Gökhan Genç
Öğretmen / MEB
gokhan-1711@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-5034-9484

Cemal Azkın
Öğretmen / MEB
cemalazkin42240124@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1999-6314

Öz

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin şiddete dayalı olarak algıladıkları mağduriyet düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Şanlıurfa iline bağlı Hilvan ilçesinde görev yapan tüm lise ve ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tümüne ulaşmak hedeflenmiştir. Anket sorularını yanıtsız bırakan ve çeşitli sebeplerle araştırmaya katılmayan öğretmenler veri grubuna dâhil edilmemiştir. Araştırma çalışma grubunda bulunan 435 öğretmenin 361'inin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Öğretmenlerde mağduriyet algısı ile değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için bağımsız örneklem t testi ve tek faktörlü varyans analizi kullanılmıştır. Homojenlik testi neticesinde homojen dağılım göstermediği belirlenen faktörler için Mann - Whitney U testi ve Kruskal - Wallis testleri kullanılmış ve bu test sonuçlarından çıkan anlamlılık düzeyleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin mağduriyet algıları ile z kuşağı öğrenciler ile iletişim/etkileşim durumları, mesleklerinden memnuniyet düzeyleri, çalıştıkları okul türü, eğitim düzeyleri ve şiddete maruz kalma durumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak her üç öğretmenlerden birinin maruz kaldığı şiddeti/mağduriyeti tüm boyutları ile ele alıp gerekli tedbirlerin alınması ve göz ardı edilemeyecek boyutlara ulaşan sonuçlarının önüne geçilmesi için politika geliştiricilere yol gösterici nitelikte çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mağduriyet, Şiddet, İstemeyen Davranış

Abstract

The aim of this research is to examine the levels of victimization that teachers perceive based on violence according to some variables. The relational screening model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of all high school and secondary school teachers working in Hilvan district of Şanlıurfa province. It is aimed to reach the entire universe. Teachers who left the survey questions unanswered and could not participate in the research for various reasons were not included in the data group. The research was conducted with the participation of 361 of the 435 teachers in the research study group. Multidimensional Teacher Victimization Scale and personal information form were used as data collection tools in the study. Independent samples t test and single-factor analysis of variance were used to determine the relationship between teachers' perception of victimization and the variables. For the factors that were determined not to have a homogeneous distribution as a result of the homogeneity test, Mann - Whitney U test and Kruskal - Wallis tests were used and the evaluation was made by taking into account the significance levels obtained from these test results. According to the findings of the research, a positive significant relationship was determined between teachers' perceptions of victimization and their communication/interaction status with Generation Z students, their level of satisfaction with their profession, the type of school they work in, their education level and their exposure to violence. As a result it has been concluded that the violence/victimization that one in every three teachers is exposed to should be addressed in all its dimensions, necessary precautions should be taken, and studies should be carried out to guide policy developers in order to prevent its consequences reaching unignorable dimensions.

Keywords: Victimization, Violence, Unwanted Behavior

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Birlik, E., Genç, G. & Azkın, C. (2023). Öğretmenlerde Mağduriyet Algısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 8(27), 47-56.

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır.

** Bu araştırmada 2020 yılı öncesi verileri kullanılmıştır. Bu sebeple geçmişe yönelik Etik Kurul Onayı alınmamış ve bu durum makale içinde ULAKBİM TR DİZİN kararına uygun şekilde "Etik Kurul Beyanı" bölümünde açıklanmıştır.

GİRİŞ

Hedeflenen bir toplum düzenine ulaşmak adına bireyleri yetiştiren öğretmenler, eğitim-öğretimin en önemli faktördür. Günümüz yaklaşımlarına göre öğretmenlerden beklenen misyon sadece ders işlemek ve sınav yapmaktan ibaret değil aynı zamanda onların birer organizatör, rehber ve lider olmaları beklenmektedir (Demir, 2011: 69). Bu denli önemli ve kritik bir rol üstlenen öğretmenlere mesleğinin gerekliliklerini yerine getirebilecek güvenli bir ortamın sunulması oldukça önemlidir. Buna karşın hayatın her alanında olduğu gibi okullarda da artış gösteren, bazen ciddi yaralanmalara bazen de ölümlere sebep olan şiddet olaylarına maruz kalan öğretmenler sosyal, fiziksel ve duygusal olarak olumsuz etkilenmektedir. Öğretmene şiddet okul veya çevresinde öğretmene yönelik olarak yapılan fiziksel, psikolojik, sözel, sosyal ya da maddi şekillerde zarar vermeyi amaçlayan şiddet olaylarının tümüdür (Özdere ve Terzi, 2018: 70). Öğretmenlerin uğradıkları şiddet olayları başta öğretmenin saygınlığı olmak üzere ve hatta sınıftaki eğitim-öğretim sürecini olumsuz yönde etkilemektedir (De Wet, 2010: 190).

Öğretmene yönelik şiddet konusu üzerine yapılan araştırmalar durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır. Amerika'da Eğitim alanında yapılan bir araştırmada öğretmenlerin 2011 ile 2012 yılları arasında çalışan öğretmenlerin %20'sinin sözlü şiddete, %5'inin ise fiziksel olarak şiddete maruz kaldıkları, Amerika Ulusal İstatistik merkezi tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise öğretmenlerin %80'inin okullarda en az bir şiddet olayına maruz kaldıkları belirlenmiştir (APA, 2016). Başka bir araştırmaya göre Amerika'nın değişik bölgelerinde her yıl yaklaşık olarak 234.000 öğretmenin farklı türlerde şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır (Daniels vd. 2007: 657). Güney Kore'de yapılan bir araştırmada 996 katılımcı öğretmenin %30'unun sözel şiddete, %20'sinin ise tehdit ve taciz gibi eylemlere maruz kaldıkları belirlenmiştir (Moon ve McCluskey, 2016: 1350-1351). Tayvan'da ortaokulda görev yapan öğretmenler ile yapılan bir çalışmada katılımcıların %65'inin şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır (Chen, 1999: 495). Ülkemizde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Cumaoğlu'nun (2007) yaptığı bir araştırmada öğretmenlerin %50'sinin, Özkılıç (2012) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise öğretmenlerin %40,9'unun şiddete maruz kaldığı, Özdere ve Terzi'nin (2018) 2017 yılında 604 öğretmenin katılımıyla yaptığı bir araştırmada ise 236 şiddet olayının görüldüğü, katılımcıların %20,9'unun bu şiddet olaylarından doğrudan etkilendiği ortaya çıkmıştır. Başka bir çalışmada ise 902 öğretmenden %24'ünün duygusal/psikolojik şiddete maruz kaldığı, %15'inin sözel şiddete uğradığı, %6,3'ünün fiziksel şiddete uğradığı ortaya çıkmıştır (Özdemir, 2012: 53).

Sonuç olarak öğretmene yönelik şiddet olgusu üzerine yapılan araştırmalar, sorunun toplumun tüm üyelerini etkileyen yadsınamaz derecede önemli bir sorun haline geldiğini göstermektedir (Daniels vd., 2007; Espelage vd., 2013).

Bireylerin toplumsal yaşam değerlerini kazanabilmeleri onları yetiştiren yegâne unsur olan öğretmenlerin fiziksel, mental ve duygusal olarak sağlam olması önemlidir. Bu sebeple okul ortamlarından şiddeti uzaklaştırmak, sağlıklı ve güvenli bir okul iklimi oluşturmak için gereklidir. Bu araştırma konu ile ilgili olarak politika geliştiricilerde farkındalık oluşturabilecek ve yol gösterici nitelikte sonuçlar sunması açısından önemlidir.

Okulda şiddet konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla öğrenciye karşı yapılan şiddet unsurunu incelediği, öğretmenlere yönelik şiddeti araştıran çalışmaların nispeten daha az olduğu belirlenmiştir (Espelage vd., 2013: 76; McMahan vd., 2014: 754; Wilson, vd., 2011: 2355) Fakat öğretmenlere karşı uygulanan şiddetin düşünülen aksine daha önemli boyutlarda olduğu, öğrencilere nazaran öğretmenlerin şiddete uğrama ihtimallerinin üç kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Kondrasuk vd, 2005: 640). Öğretmene karşı yapılan şiddetin evrensel bir boyutta değerlendirilmesi ve toplumların tüm unsurları ile eşgüdümlü olarak hareket edilmesi önemlidir (Espelage vd., 2013; Martinez vd., 2016; McMahan vd., 2014; Wilson vd., 2011). Genel olarak yapılan çalışmalar, sorunun ancak kurum ve kuruluşlar, aileler ve medyanın işbirliği ile çözülebileceği, aksi takdirde sorunun giderek artış göstererek daha ciddi boyutlara ulaşacağı sonucunu ortaya koymaktadır (Özdemir, 2012: 57). Buna göre bu alanda yapılacak çalışmaların sayılarının artarak problemin daha geniş kitleler tarafından incelenebilmesi ve bununla ilgili yapılacak çalışmaların planlanmasına yardımcı olması açısından önemlidir.

Ayrıca konu ile ilgili yapılan alanyazın araştırmaları neticesinde, şiddet konusunun genellikle istatistiksel veriler ve derleme çalışmaları şeklinde yapıldığı, şiddetin tüm boyutlarını içeren geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçek aracı kullanılarak yapılan çalışmaların nispeten daha az olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmayı benzerlerinden ayıran unsur, geçerliği kanıtlanmış bir ölçek aracı kullanarak şiddetin tüm boyutlarını inceleyen daha güvenilir veriler sunuyor olmasıdır.

Bu çalışmanın amacı şiddet ya da istenmeyen öğrenci davranışlarına maruz kalarak mağduriyet yaşayan öğretmenlerin bazı tanımlayıcı bilgilerine göre mağduriyet düzeylerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır. Öğretmenlerin mağduriyet düzeyleri ile,

1. Yaşları,
2. Cinsiyetleri
3. Eğitim durumları
4. Mesleki tecrübeleri
5. Çalıştıkları okul kademesi
6. Mesleki memnuniyet durumları
7. Z kuşağı (2000 yılı ve sonrası doğumlu) öğrenciler ile ilişki durumları
8. Şiddete maruz kalma durumları arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

İlişkisel araştırma, iki ya da daha fazla değişkenin değişkenlere müdahale edilmeksizin incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2009: 221). Bu çalışmada da değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinden ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Şanlıurfa iline bağlı Hilvan ilçesinde görev yapan tüm lise ve ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tümüne ulaşmak hedeflenmiştir. Bazı öğretmenler uygulamanın yapıldığı gün sağlık sorunları sebebiyle ya da okulda dersi olmaması gibi nedenlerle okulda bulunmayan ya da araştırmaya katılmayı reddeden öğretmenler araştırmaya katılmamıştır. Ölçek sorularının yanıtı bırakıldığı belirlenen formlar ise çalışmanın güvenilirliğini etkilememesi açısından araştırmaya dâhil edilmemiştir. Buna göre %82,9 katılım oranıyla çalışma grubunda bulunan 435 öğretmenin 361'i ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	145	40,2
	Kadın	216	59,8
Yaş	20-25 yaş	47	13,0
	26-30 yaş	150	41,6
	31-35 yaş	73	20,2
	36-40 yaş	43	11,9
	41 yaş ve üstü	48	13,3
Eğitim durumu	Lisans	322	89,2
	Yüksek lisans	39	10,8
Mesleki tecrübe	1-5 yıl	150	41,6
	6-10 yıl	90	24,9
	11-15 yıl	50	13,9
	16-20 yıl	43	11,9
	21 yıl ve üstü	28	7,8
Çalıştığı okul düzeyi	Ortaokul	205	56,8
	Lise	156	43,2
Toplam		361	100

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Yang ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilen ve Birlik (2020) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılarak Türk kültürüne uyarlanmış Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği ve araştırmacılar tarafından araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak hazırlanmış kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği

Ölçek öğretmenlere karşı gerçekleştirilen saldırganlık ve şiddet içeren davranışlar neticesinde algıladıkları mağduriyet düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, şiddetin literatürde belirlenen tüm faktörlerini değerlendiren, psikometrik yeterliliklere sahip bir öz değerlendirme ölçeğidir.

Ölçek geliştirme çalışmaları 7 ve 12. sınıfların dersine giren 1711 öğretmenden oluşan çalışma grubuyla yapılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kapsamında altı alt boyuttan oluşan bir yapı elde edilmiştir. 5'li likert tipi olarak hazırlanan ölçekten alınacak puanların toplamı 24 ile 120 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan ile mağduriyet düzeyi arasında pozitif bir yönde ilişki vardır. İç tutarlılık güvenilirlik katsayıları faktörlere göre $\alpha=0,87$ ile $\alpha=0,99$ arasında değişen değerler almıştır. Eşdeğer ölçüt geçerliği faktörler arasında $r=0,71$ ile $r=0,96$ oranında değişmektedir (Yang vd., 2019: 244-251).

Uyarlama çalışmaları sonucunda dil geçerliği ($r=0,86$) ve ölçüt geçerliğinin ($r=0,64$) sağlandığı tespit edilmiştir. Yapı geçerliliği çalışmaları kapsamında açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA sonucunda toplam varyansın %71,2'sini açıklayan altı faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Akabinde ortaya çıkan bu altı faktörlü yapı DFA ile test edilmiş uyum indekslerinin ($\chi^2/sd=1,5$, RMSEA=0,074, RMR=0,083, GFI=0,86, AGFI=0,92, NFI=0,92, NNFI=0,97, IFI=0,97, CFI=0,97, RFI=0,91) yeterli düzeyde olduğu, iki yarı güvenilirliği $r=0,83$ ($p<0,01$), test-tekrar test güvenilirliği $r=0,93$ ($p<0,01$) ve iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,93$ incelenmiş ve iyi düzeyde sonuçlar almıştır. Madde toplam korelasyon değerlerinin ise $r=0,48$ ile $r=0,71$ arasında değiştiği belirlenmiştir (Birlik, 2020: 48-49).

Verilerin Analizi

Bu araştırmanın analizinde katılan öğretmenlerin mağduriyet ölçeğinden aldıkları puanların yaş, cinsiyet, mesleki tecrübe, çalıştığı okul düzeyi, eğitim durumu, mesleki memnuniyet düzeyi, z kuşağı öğrencilerle olan etkileşim düzeyi, şiddete maruz kalma düzeyi, şiddete maruz kalınan kişi/kişilere göre standart sapma (Ss), (p) anlamlılık değerleri ve ortalamaları ($\bar{x}$) incelenmiştir. Bulgular elde edilen bu sonuçlara göre yorumlanmıştır. İki den fazla değişkenden oluşan grupların analizinde tek faktörlü varyans analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır. İki değişkenli gruplarda ise bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Homojen dağılım göstermediği belirlenen faktörlerden elde edilen bulguların değerlendirilmesinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin demografik özellikleri ve anket sorularına verdikleri cevaplara göre mağduriyet düzeyleri arasındaki ilişkiden elde edilen bulgular sunulmuştur. Katılımcıların cinsiyetlerine göre öğretmen mağduriyet düzeyleri puanlarının t testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Puanlarının t Testi Sonuçları

	Cinsiyet				t ve p değerleri		Levene Testi	
	Erkek		Kadın		p	t	F	p
Alt boyutlar	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss				
Fiziksel	4,26	0,93	4,16	0,67	0,217	1,238	5,994	,015*
Sosyal	4,62	1,36	4,44	0,99	0,136	1,496	10,506	,001*
Sözel	4,53	1,19	4,42	1,27	0,393	0,856	1,751	,187
Siber	4,19	0,67	4,14	0,69	0,499	0,677	1,513	,219
Cinsel taciz	4,14	0,71	4,17	0,57	0,698	-0,388	,404	,526
Kişisel mülkiyet suçları	4,29	0,87	4,35	0,89	0,545	-0,606	1,150	,284
Toplam ölçek	26,04	4,69	25,67	4,04	0,425	0,200	1,645	,200
Homojen Dağılım Göstermeyen Boyutlar İçin Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	Anlamlılık Düzeyi	MWU				
Fiziksel	184,24	178,82	0,281	15190,0				
Sosyal	182,33	180,11	0,788	15467,5				

* $p<0,05$

Tablo 2'ye ölçek puanları ve cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Katılımcıların yaşlarına göre mağduriyet düzeylerinin varyans sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Yaş Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Puanlarının Varyans Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş										Homojenlik Testi		ANOVA	
	20-25 yaş		26-30 yaş		31-35 yaş		36-40 yaş		41 yaş ve üstü		Levene	p	F	p
Fiziksel	4,11	0,42	4,31	1,02	4,15	0,66	4,12	0,54	4,10	4,72	4,349	0,201	1,017	0,299
Sosyal	4,36	1,03	4,67	1,32	4,42	0,99	4,47	1,16	4,33	0,85	3,854	0,212	1,136	0,278
Sözel	4,45	1,10	4,58	1,52	4,34	0,87	4,53	1,26	4,23	0,77	3,425	0,124	0,462	0,428
Siber	4,09	0,45	4,25	0,88	4,11	0,45	4,09	0,42	4,13	0,6	3,706	0,142	0,495	0,418
Cinsel taciz	4,11	0,31	4,20	0,76	4,16	0,60	4,07	0,33	4,17	0,66	2,487	0,241	0,683	0,772
Kişisel mağduriyet suçları	4,45	0,92	4,44	1,05	4,26	0,78	4,05	0,21	4,19	0,70	8,153	0,152	0,069	0,054
Toplam ölçek	25,55	2,78	26,44	5,42	25,45	3,43	25,33	2,97	25,15	3,67	3,807	0,202	0,254	0,236

*p<0,05

Tablo 3'e göre ölçek puanları ve yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre t testi puanlarının t testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Puanları t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu				t ve p değerleri		Levene Testi	
	Lisans		Yüksek lisans		p	t	F	p
Fiziksel	4,16	0,71	4,54	1,21	0,004*	-1,921	24,026	0,070
Sosyal	4,45	1,06	5,00	1,68	0,005*	-1,989	20,351	0,120
Sözel	4,43	1,19	4,77	1,58	0,103	-1,314	8,610	0,34
Siber	4,13	0,63	4,41	0,96	0,016*	-1,744	17,499	0,210
Cinsel taciz	4,16	0,65	4,15	0,43	0,943	0,098	0,072	0,219
Kişisel mülkiyet suçları	4,30	0,82	4,49	1,25	0,223	-0,887	7,266	0,427
Toplam ölçek	25,63	4,04	27,36	5,92	0,018*	-1,769	19,098	0,170

*p<0,05

Tablo 4'e göre eğitim durumları ve siber mağduriyet (p=0,016), sosyal mağduriyet (p=0,018), fiziksel mağduriyet (p=0,004) alt boyutlar ile ölçek toplam puanı (p=0,018) arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre yüksek lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre daha fazla mağduriyet hissettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre mağduriyet düzeylerinin varyans analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Algılarının Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	1-5 yıl				6-10 yıl				11-15 yıl				16 yıl ve üstü				Homojenlik Testi		ANOVA	
	̄x	Ss	̄x	Ss	̄x	Ss	̄x	Ss	̄x	Ss	̄x	Ss	̄x	Ss	Levene	p	F	p		
Fiziksel	4,17	0,77	4,37	1,05	4,10	0,59	4,10	0,45	5,799	0,214	24,026	0,117								
Sosyal	4,49	1,16	4,60	1,27	4,46	0,99	4,46	1,10	4,027	0,324	20,351	0,856								
Sözel	4,48	1,40	4,52	1,25	4,48	0,99	4,34	1,02	3,114	0,142	8,610	0,813								
Siber	4,17	0,67	4,21	0,88	4,14	0,45	4,11	0,54	1,188	0,071	17,499	0,828								
Cinsel taciz	4,19	0,94	4,14	0,53	4,06	0,24	4,18	0,63	2,432	0,089	0,072	0,615								
Kişisel mağduriyet suçları	4,44	0,94	4,32	1,00	4,20	0,72	4,17	0,63	4,419	0,104	7,266	0,124								
Toplam ölçek	25,95	4,57	26,17	4,97	25,46	2,68	25,37	3,75	2,675	0,132	19,098	0,607								

*p<0,05

Tablo 5'e göre ölçek puanları ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Öğretmenlerin çalıştıkları okul kademelerine göre mağduriyet düzeyleri puanlarının t testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Çalıştığı okul düzeyine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Çalıştığı okul düzeyi				t ve p değerleri		Levene Testi	
	Ortaokul		Lise		p	t	F	p
Fiziksel	4,16	0,70	4,32	0,98	0,087	-1,717	10,539	0,201
Sosyal	4,42	1,01	4,77	1,47	0,012*	-2,515	18,784	0,120
Sözel	4,41	1,07	4,61	1,62	0,193	-1,304	5,481	0,320
Siber	4,13	0,66	4,26	0,73	0,129	-1,522	7,321	0,107
Cinsel taciz	4,14	0,63	4,22	0,62	0,265	-1,116	3,388	0,367
Kişisel mülkiyet suçları	4,27	0,79	4,47	1,08	0,066	-1,843	12,752	0,520
Toplam ölçek	25,53	3,84	26,64	5,37	0,032*	-2,149	12,701	0,091

*p<0,05

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin okul kademelerine göre sosyal mağduriyet (p=0,012) ve ölçek toplam puanı (p=0,032) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre lisede çalışan öğretmenlerin ortaokulda çalışanlara göre daha daha yüksek düzeyde mağduriyet algıladıkları söylenebilir. Katılımcıların mesleki memnuniyet durumlarına göre t testi sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Mesleki Memnuniyet Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Algılarının t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Mesleki memnuniyet durumu				t ve p değerleri		Levene Testi	
	Evet (n:260 %72)		Kısmen (n:101 %28)		p	t	F	p
Fiziksel	4,12	0,56	4,41	1,16	0,002*	-1,717	10,539	0,201
Sosyal	4,36	0,89	4,89	1,59	0,000*	-2,515	18,784	0,120
Sözel	4,33	1,08	4,81	1,54	0,001*	-1,304	5,481	0,320
Siber	4,10	0,47	4,34	1,02	0,003*	-1,522	7,321	0,107
Cinsel taciz	4,12	0,46	4,27	0,93	0,046*	-1,116	3,388	0,367
Kişisel mülkiyet suçları	4,24	0,67	4,53	1,25	0,005*	-1,843	12,752	0,520
Toplam ölçek	25,27	3,01	27,25	6,36	0,0001*	-2,149	12,701	0,091

*p<0,05

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin ölçek puanları ile mesleki memnuniyet durumları arasında alt boyutlar ve ölçek toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Buna göre mesleki memnuniyet durumu yüksek olan öğretmenlerin diğerlerine göre daha yüksek oranda mağduriyet algıladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin mağduriyet düzeylerinin z kuşağı öğrenciler ile etkileşim durumlarına göre varyans analizi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Z Kuşağı Öğrenciler İle Etkileşim Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Algılarının Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Çok kötü (n:25, %6,9)		Kötü (n:96, %26,6)		Orta (n:157, %43,5)		İyi (n:83, %23)		Homojenlik Testi		ANOVA	
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss	Levene	p	F	p
Fiziksel	4,32	0,94	4,40	1,18	4,13	0,56	4,06	0,39	14,917	0,000*	10,539	0,016*
Sosyal	4,80	1,19	4,80	1,54	4,34	0,84	4,41	1,07	13,715	0,000*	18,784	0,008*
Sözel	4,76	1,53	4,78	1,79	4,30	0,95	4,25	0,64	12,367	0,000*	5,481	0,008*
Siber	4,44	1,35	4,24	,80	4,09	0,45	4,13	0,55	10,069	0,000*	7,321	0,061
Cinsel taciz	4,16	0,37	4,25	,85	4,13	0,52	4,12	0,63	2,957	0,032*	3,388	0,446
Kişisel mağduriyet suçları	4,40	0,91	4,47	1,14	4,22	0,71	4,34	0,81	6,405	0,000*	12,752	0,164
Toplam ölçek	26,88	5,15	26,94	6,10	25,24	3,23	25,31	2,85	10,663	0,000	12,701	0,007*

Homojen Dağılım Göstermeyen Boyutlar İçin Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları							
	Sıra	Sıra	Sıra	Sıra	Kruskal-Wallis Testi		
	Ortalaması	Ortalaması	Ortalaması	Ortalaması	χ^2	SD	p
	(1)	(2)	(3)	(3)			
Fiziksel	189,60	189,15	179,24	172,31	6,847	3	0,007*
Sosyal	216,32	190,17	174,36	172,33	8,882	3	0,031*
Sözel	204,40	194,15	172,84	174,18	8,913	3	0,030*
Siber	190,76	185,59	177,51	179,34	3,103	3	0,376
Cinsel taciz	191,84	188,58	178,77	173,18	5,123	3	0,163
Kişisel mağduriyet suçları	194,14	186,97	173,43	184,45	3,986	3	0,263
Toplam ölçek	235,70	189,79	171,98	171,42	13,035	3	0,005*

*p<0,05

Tablo 8'e göre sözel mağduriyet (p=0,030), sosyal mağduriyet (p=0,0031), fiziksel mağduriyet (p=0,007) alt boyutları ve ölçek toplam puanı (p=0,005) arasında pozitif yönde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu durumda öğrencileri ile etkileşim düzeylerini "kötü" olarak ifade edenlerin daha yüksek oranda mağduriyet algıladıkları belirlenmiştir. Katılımcıların mağduriyet düzeylerinin şiddete maruz kalma durumuna göre dağılımı Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Şiddete Maruz Kalma Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Mağduriyet Düzeyleri Algılarının t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Şiddete maruz kalma durumu				t ve p değerleri		Levene Testi	
	Hayır (n:229, %63,4)		Evet (n:132, %36,6)		p	t	F	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss				
Fiziksel	4,03	0,25	4,49	1,20	0,0001	0,783	2,090	0,437
Sosyal	4,26	0,73	4,94	1,56	0,0001	2,102	0,889	0,39
Sözel	4,21	0,64	4,90	1,79	0,0001	2,662	15,324	0,25
Siber	4,07	0,39	4,33	0,97	0,0001	1,900	21,154	0,21
Cinsel taciz	4,07	0,37	4,33	0,90	0,0001	1,705	9,555	0,46
Kişisel mülkiyet suçları	4,16	0,59	4,61	1,18	0,0001	0,497	0,069	0,631
Toplam ölçek	24,79	2,13	27,60	6,18	0,0001	2,126	6,212	0,072

*p<0,05

Tablo 9'a göre ölçeğin alt boyutlar ve toplam boyutları ile şiddete maruz kalma durumları anlamlı bir fark belirlendiği görülmektedir. Bu durumda şiddete uğrayanların diğerlerine göre daha yüksek oranda mağduriyet algıladıkları belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin mağduriyet algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin olarak elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin mağduriyet düzeyleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Alan yazınında yapılan bazı çalışmalara göre kadınlara oranla erkeklerin daha yüksek oranda şiddete uğradıkları belirlense de bu farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (Cumaoğlu, 2007; Özdemir, 2012; Özkılıç, 2012). Bu çalışmada da erkeklerin daha fazla şiddet olayına maruz kaldıkları belirlenmiş fakat anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Buna göre bu çalışmada ortaya çıkan cinsiyetin şiddete uğrama açısından ayırt edici bir faktör olarak anlamlı bir fark oluşturmaması sonucunun alanyazın da yapılmış bazı çalışmalarla tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt amacına ilişkin yaş faktörünün öğretmenlerin mağduriyet düzeyleri üzerinde ayırt edici bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Cumaoğlu (2007), yaptığı çalışmada ülkemizde yaşlılara saygının temel bir kültür olduğu ve bu Türk toplumunda yaşlıya saygının temel bir düstur olduğunu, bu nedenle yaş faktörünün şiddete maruz kalma konusunda koruyucu bir unsur olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada da 41 yaş ve üstü öğretmenlerin diğerlerine göre daha düşük düzeyde şiddet sebebiyle mağduriyet algıladıkları belirlenmiş olsa da genel olarak yaş ile mağduriyet düzeyi arasında anlamlı olabilecek bir fark tespit edilememiştir.

Çalışmanın üçüncü alt amacına göre öğretmenlerin mesleki kıdemleri açısından mağduriyet düzenlerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup mesleki tecrübe yılı arttıkça mağduriyet düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Martinez vd.'nin (2016) yaptığı araştırma neticesinde mesleki kariyerine yeni başlayan öğretmenlerin daha yüksek oranda şiddete maruz kaldıkları, tecrübelerinin artmasıyla beraber şiddete uğrama olasılıklarının azalmaya başladığını, sınıfta otorite oluşturma konusunda bazı aksaklıklar yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Lokmic vd.'nin (2013) yaptığı araştırmaya göre çalışılan süredeki artış ile şiddete uğrama sıklığı arasında bir ters orantı olduğunu belirlemişse de bu durumun öğretmenlerin yıllar geçtikçe şiddete karşı mağduriyet algılarında daha duyarsız hale gelmiş olma ihtimalinin de değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca mesleki tecrübeleri öğretmenlerin daha iyi disiplin otoritesi kurar hale gelmelerine sebep olabileceğini belirtmiştir (Lokmic vd., 2013). Ertürk'e göre (2011) ise öğretmenlerin şiddete uğrama risklerinin mesleklerinin ilk 18 yılında daha az olduğunu belirtmektedir. Fakat bu çalışmada mesleki tecrübenin mesleki mağduriyet düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Araştırmanın diğer alt amacında öğretmenlerin mağduriyet düzeyleri ile eğitim durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunlarına göre daha az mağduriyet algıladıkları belirlenmiştir. Ertürk (2011) yaptığı araştırmada öğretmenlerin eğitim düzeylerinin artması ile uğradıkları şiddet olayları arasında bir ilişki belirlemiştir. Yine Hacıferoğlu'nun (2013) bu alandaki çalışması lisansüstü eğitim kademesi mezunu öğretmenlerde yıldırma ve şiddet oranlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yaptığımız bu araştırmada da bu bulgulara benzer şekilde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın diğer alt amacına yönelik yapılan çalışmada mesleğinden memnun olan ve kısmen memnun olan öğretmenlerin algıladıkları mağduriyet düzeyi incelenmiştir. Mesleki memnuniyetleri diğerlerine göre yüksek olan öğretmenlerin mağduriyet algı düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada araştırılan bir diğer alt amaçta ise öğretmenlerin görev yaptıkları okul kademelerinin mağduriyet düzeyleri ile ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, ortaokulda görev yapan öğrencilerin daha düşük düzeyde mağduriyet hissettiklerini göstermektedir. Benzer bir araştırma yapan Özcebe, Üner ve Çetik (2006) ülkemizde okul kademesinin yükselmesi ile birlikte görülen şiddet eylemlerinin de artış gösterdiğini belirlemiştir. Okullarda şiddet eğiliminin lise kademelerinde en yüksek düzeyde olduğunu belirleyen araştırmada özellikle bu yaş grubunun risk faktörü oluşturduğu belirtilmektedir. Yapılan bu araştırma da bu çalışmayı destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada incelenen diğer alt amaç öğretmenlerin 2000 yılı sonrası doğmuş öğrenciler için kullanılan z kuşağı öğrencileri ile arasındaki iletişim/etkileşim düzeyleri ile algıladıkları mağduriyet düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar öğrencileri ile iletişimlerini kötü olarak tabir eden öğretmenlerin algıladıkları mağduriyet düzeylerinin nispeten diğerlerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırmada cevap aranan son soru, şiddete maruz kalan ve kalmayan öğretmenlerin algıladıkları mağduriyet düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığınıdır. Ortaya çıkan bulgulara göre daha az şiddete maruz kaldığını beyan eden öğretmenlerin daha düşük düzeyde mağduriyet algıladıkları belirlenmiştir. Özkılıç'ın (2012) yaptığı araştırmada öğretmenlerin % 40,9'unun farklı şekillerde şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Yine Özdere ve Terzi'nin (2018) öğretmene yönelik şiddet olaylarını araştırdığı araştırmasında katılımcıların %20,9'unun değişik şekillerde 236 şiddet vakası yaşadığını belirlemiştir. Cumaoğlu'nun (2007) araştırmasına göre ise araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısının en az bir defa şiddete uğradığı belirlenmiştir. Bu araştırmada da benzer şekilde şiddete maruz kalan öğretmenlerin oranı (%36,6) yüksek çıkmıştır.

Sonuç olarak her üç öğretmenden birinin maruz kaldığı belirlenen şiddet eylemlerini tüm boyutları ile inceleyen çalışmaların artması, gerekli tedbirlerin alınması ve göz ardı edilmeyecek boyutlara ulaşan olaylarının önüne geçilmesi için politika geliştiricilere yol gösterici nitelikte çalışmalar yapılması gerektiği belirlenmiştir.

Öneriler

Bu bölümde, politika geliştirici ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

1. Öğretmenlerin maruz kaldıkları şiddet olaylarının kendilerinde yaratma ihtimali olan psikolojik tahribatı en aza indirecek psikolojik testeğin verilmesi, şiddetle başa çıkma ve mağduriyeti azaltmaya yönelik sosyal medyada farkındalık oluşturacak etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir.

2. Okullardan şiddetin uzaklaştırılmasına yönelik yapılan çalışmaların artırılması,
3. Eğitim programlarında değerler eğitimine yüksek oranda yer verilmesi, ve değerler eğitiminin etkin bir şekilde uygulanması için projeler hazırlanması önerilmektedir.
4. Bu çalışmada öğretmenlerin maruz kaldıkları şiddet neticesinde algıladıkları mağduriyet düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmiş ve elde edilen veriler öğretmenlerin öz bildirim ölçeklerine verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Buna karşın daha kompleks bir yapıda olan mağduriyet olgusunu tüm ayrıntıları ile ortaya koyabilecek odak grup görüşmeleri çalışmaları yapılması önemlidir.
5. Bu araştırmayı ülkenin değişik bölgelerinde ya da farklı sosyoekonomik düzeylere sahip okullarda yaparak karşılaştırma yapılabilmesine olanak tanıyan araştırmaların yapılması önerilir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmanın yazarlık katkısı birinci yazar için %70, ikinci yazar için %15, üçüncü yazar için %15'tir.

Etik Kurul Beyanı

TUBİTAK ULAKBİM, TR DİZİN'deki verilerden 2020 ve öncesinde gerçekleştirilen çalışmalar için Etik Kurul İzni istenmeyeceğine dair bir karar alınmıştır. Bu araştırmada kullanılan veriler de 2020 yılı öncesinde toplandığından ve geriye dönük Etik Kurul İzni alınmayacağından dolayı etik kurul beyanı bulunmamaktadır. Fakat bu çalışmanın tamamen özgün ve tarafımıza ait olduğunu, bulunla ilgili ortaya çıkacak her türlü hukuki sorumluluğun tarafımıza ait olduğunu beyan ederiz.

KAYNAKÇA

- American Psychology Association. (2016). A Silent National Crisis: Violence Against Teachers. Retrieved June 13, 2019, from <https://www.apa.org/education/k12/teacher-victimization>
- Atmaca, T. & Öntaş T. (2014). Velilerin Öğretmenlere Uyguladığı Şiddete Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 47-62
- Birlik, E. (2020). Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. *Asya Studies*, 5(18), 97-108.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Atif İndeksi
- Chen, L. H. (1999). Teacher victimization in Taiwanese Junior High Schools. *Taiwan National Science Council*, 1(2), 493-526.
- Cumaoğlu, N. (2007). The Exposure of Primary School Teachers to Bullying: An Analysis of Various Variable: *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 35(6), 789-802.
- Daniels, J. A., Bradley, M. C. & Hays, M. (2007). The Impact of School Violence on School Personnel. *Implications for Psychologist. Professional Psychology: Research and Practice*, 38(6), 652-659.
- De Wet, C. (2010). Victims of Educator-Targeted Bullying: A Qualitative Study. *South African Journal of Education*, 30(1), 189-201.
- De Wet, N. C. & Jacobs, L. (2006). Educator-Targeted Bullying: Fact or Fallacy? *Acta Criminologica*, 19(2), 53-73
- Demir, M. K. (2011). Öğretmen Adaylarının Karşılaşmak İstemedikleri Davranışların Analizi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31(1), 68-84.
- Ertürk, A. (2011). Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Ortamında Maruz Kaldıkları Zorbalık Davranışları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Espelage, D., Anderman, E.M., Brown, V. E., Jones, A., Lane, K. L., McMahon, S. S., Reddy, L. A. & Reynolds, C. R. (2013). Understanding and preventing violence directed against teachers. *American Psychologist*, 68(2), 75-87.
- Hacıcaferoğlu, S. (2013). Ortaöğretimde Çalışan Branş Öğretmenlerinin Yıldıрма (Mobbing) Davranışlarına Uğrama Düzeyleri ile Demografik Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(3), 111- 127.
- Kondrasuk, J. N., Greene, T. G., Waggoner, J., Jacqueline, E., Edwards, K. & Nayak-Rhodes, A. (2005). Violence affecting school employees. *Education Faculty Publications and Presentations*, 125(4), 638-647.

-
- Lokmic, M., Opic, D. & Bilic, V. (2013). Violence Against Teachers-Rule or Eexception. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 1(2), 1-6.
- Martinez, A., McMahon, D., Espelage, D., Anderman, E. M., Reddy, L. A. & Sanchez, B. (2016). Teachers' Experiences with Multiple Victimization: Identifying Demographic, Cognitive And Contextual Correlate. *Journal of School Violence*, 15(4), 387-405.
- McMahon, S. D., Martinez, A., Espelage, D., Rose, C., Reddy, L. A., Lane, K. & Brown, V. (2014). Violence Directed Against Teachers: Results from a National Survey. *Psychology in the Schools*, 51(1), 753-766.
- Moon, B. & McCluskey, J. (2016). School-based Victimization of Teachers in Korea: Focusing on Individual and School Characteristics. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(1), 1340-1361.
- Özcebe, H., Üner S., & Çetik H. (2006). Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler. *Uluslararası Katılımlı Sempozyum Bildiri Özetleri*, İstanbul: Duman Ofset Yayınları.
- Özdemir, S. M. (2012). An Investigation of Violence Against Teachers in Turkey. *Journal of Instructional Psychology*, 39(1), 51-62.
- Özdere, M. & Terzi, Ç. (2018). Liselerde Öğretmene Yönelik Şiddetin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Niğde İli Örneği. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 68-88.
- Özkılıç, R. (2012). Bullying Towards Teachers: An Example From Turkey. *Eurasian of Educational Research*, 12(47), 95-112.
- Pervin, K. & Turner, A. (1998). A Study of Bullying of Teachers by Pupils in an Inner London School. *Pastoral Care in Education*, 16(4), 4-10.
- TBMM Araştırma Komisyonu Raporu. (2007). *Türkiye Büyük Millet Meclisi Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi ile Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Terry, A. A. (1998). Teachers as Targets of Bullying by Their Pupils: A Study to Investigate Incidence. *British Journal of Educational Psychology*, 68(2), 255-268.
- Wilson, C. M., Douglas, K. S. & Lyon, D. R. (2011). Violence Against Teachers: Prevalence and Consequences. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(2), 2353-2371.
- Yaman, E. & Kocabaşoğlu, N. (2011). Zorbalığa Farklı Bir Bakış: Öğrencilerin Öğretmenlerine Zorbalık Yaptığı Bir Dikey Zorbalık Araştırması. *İlköğretim Online*, 10(2), 653-666.
- Yang, C., Fredrick, S.S., Nickerson, A. B., Jenkins, L. N. & Xie, J. (2019). Initial Development and Validation of The Multidimensional Teacher Victimization Scale. *School Psychology*, 34(2), 244-252.
-